

LAIKO TILTAS

Laiko tiltu – į praeities redakciją

■ „Panevėžio balse“ šiandien vieši Antanas Šimkūnas – žmogus, pats prieš šešias dešimtis metų dirbęs mūsų dienraščio redakcijoje, rašęs straipsnius apie kultūrą, kūręs eilėraščius ir redagavęs tekstus

Vitalija JALIANIAUSKIENĖ

NUOTRAUKOS IŠ A. ŠIMKŪNO ALBUMO

„Panevėžio tiesos“ darbuotojai su į svečius atvykusiu Amerikos lietuvių atstovu – laikraščio redaktoriumi (trečias iš kairės).

Antanas Šimkūnas iš tuometės „Panevėžio tiesos“ pasitraukė ne savo noru – dirbęs laikraestyje nuo 1951 iki 1962 metų, sako buvęs išprašytas. Už tais laikais „rimtą“ nusižengimą: per motinos laidotuves užėjęs į bažnyčią ir net atsiklaupęs.

Kultūros skyriaus vedėjui tai buvo nedovanotinas prasizengimas. Kaip tyčia, ką tik buvo paskelbtas ateistinis mėnuo, vyko intensyvus stebėjimas, tuoj atsirado, kas pamatė, apie šį žurnalisto poelgį sukūrė skundą ir nusiuntė ten, kur reikia.

Taip baigęs karjerą Panevėžio spaudos padangėje A. Šimkūnas persikėlė į sostinę.

1964-aisiais pradėjo dirbti Lietuvos radijo ir televizijos apžvalgininkų tarptautininkų grupėje ir iki pat išėjimo į pensiją vedė radijo laidą „Pasaulis ir Lietuva“.

Buvęs mūsų kolega – žurnalistas, redaktorius, kraštotyrininkas A. Šimkūnas visą gyvenimą rašo, redaguoja, renka medžiagą. Jis leido laikraštį „RTV bangos“, dirbo „Vermės“ leidykloje, išleido knygas „Daujėnai“, „Kalbėsime, kol gyvi“ ir kt. Šiuo metu yra serijos „Lietuvos valsčiai“ monografijos apie Daujėnus vyriausiasis redaktorius ir sudarytojas.

Šiemet atšventęs 80-metį žurnalistas A. Šimkūnas vis dar balne.

Garbingos sukakties proga išleista jo prisiminimų knyga „Susitiksim prie

ąžuolo“. Daug vietos joje skirta gimtajam kraštui – Pasvalio rajonui, jau nebesančiam Petraičių kaimui, Daujėnams. Nemažai knygoje rašyta ir apie Panevėžį, visas skyrius „Panevėžys priglaudžia, režimas atstumia“.

Vos išleistas knygos tiražas buvo kaipmat išpirktas, dabar rengiamas pakartotinis jos leidimas.

Miesto nebepažino

Į Panevėžį po ilgo nebuvimo metų atvykęs A. Šimkūnas sako net pasiklydęs taip puikiai kadaise pažinotame, skersai išilgai išvaikščiotame mieste.

Vos atvažiavęs į miestą žurnalistas kelias minutes praleido prie Nevėžio – upės, apie kurią kadaise rašė: „Jei ne upeliai, ne šaltiniai, / Ne sraunios vermsės vandenų, / Nevėžio juostai sidabrinei / Mes ndainuotume dainų...“

Norėčiau būt lašelis mažas / Kaip ant blakstienos ašara / Prabėgt Nevėžiu miestą gražų / Po tūkstančio pavasarių.“

Po dešimtmečių į Panevėžį grįžęs A. Šimkūnas rado jį labai pasikeitusį.

Pavaikščiojęs miesto centre, nuskubėjo į didingą, erdvią, modernią G. Pet-

kevičaitės-Bitės biblioteką. Apžiūrėjęs jį sužavėjusius bibliotekos rūmus, susitiko su ilgamete bibliotekos darbuotoja, Panevėžio krašto šviesuolių rankraštyno tvarkytoja Stase Mikeliūniene, įteikė jai daug nuotraukų, laiškų, rankraščių iš iki šių dienų atlydėjusio „Panevėžio tiesos“ archyvo.

Dabar redakcijoje besidarbuojantiems buvo įdomu pamatyti, kaip atrodė prieš šešias dešimtis metų dirbęs kolektyvas, kabinetai. Įdomu turėtų būti ir skaitytojams, juk yra tokių, kurie puikiai prisimena anų metų laikraštį, prisiminimuose minimus žmones.

Prisiminimai iš redakcijos

Pirmuosius savo žingsnius spaudoje autorius, kiek vėliau Vilniaus universitete baigęs žurnalistikos studijas, prisimena taip: „Vieną dieną užėinu pas „Panevėžio tiesos“ redaktorių Bajorūną ir pasiteirauju, ar negaučiau kokio nors darbo. Redaktorius pasikrapštė pakaušį, paklausė, ar moku rašyti, ir liepė ateiti rytoj. Kitą dieną nubirbino mane motociklu į Miežiškius ir liepė parašyti straipsnį apie kolūkio gyvulininkystę. Perskaitęs mano rašinį pasakė: „Gera“. Aš tapau redakcijos literatūrinio darbuotoju.“

Netrukus jaunuolis gavo šaukimą į kariuomenę ir buvo išvežtas į Afganistano pasienį, į nedidelį pasienio miestelį Termezą.

Grįžęs iš tarnybos vėl pradėjo dirbti „Panevėžio tiesos“ redakcijoje. „Sutikau dar daugiau nuosirdžių, mielių žmonių, pirmiausia senosios kartos atstovų, su kuriais bendrauti tais niūriais laikais buvo tikra paguoda“, – prisimena jis.

A. Šimkūnas apie kolegas rašo: „Nors sovietmečiu dirbantiesiems spaudoje buvo privaloma laikytis primestų ideologinių nuostatų, tačiau daugumai „Panevėžio tiesos“ darbuotojų tos nuostatos buvo svetimos, jų laikėsi atsainiai, o kai kada jas apeidavo įvairiais kūrybiniais ieškojimais, nors dėl to tekdavo nukentėti, o ne vienam iš mūsų teko atsiveikinti su redakcija. Budri partijos akis akylai stebėjo redakcijos darbą, nuolat duodavo nurodymus ir reikalavdavo jų laikytis.“

Apie buvusius bendradarbius

A. Šimkūnas aprašo kai kuriuos savo bendradarbius. Apie kultūros skyriuje kartu dirbusią Vandą Vabalienę pasakoja, jog ji buvo labai gabi darbuotoja, rašė apybraižas, apsakymus, pjeses. „Tačiau partiniai funkcionieriai visą laiką ją vertino įtariai, darė spaudimą, kad pasitrauktų.“ Pagaliau moteris buvo priversta išsikelti iš Panevėžio, išvažiavo į Vilnių, kur jau gyveno jos sūnus Raimondas Vabalas, vėliau tapęs garsiu kino režisieriumi.

Tik vėliau A. Šimkūnas teigia sužinojęs, kad partiniai kabinėjosi ne šiaip sau. Šios moters vyras Alfonsas Vabalas–Gediminas buvo Tauro apygardos partizanų laikraščio „Laisvės žvalgas“ redaktorius, Bendro demokratinio pasipriešinimo sąjūdžio narys. Jis žuvo 1948 metais.

Prisiminimuose A. Šimkūnas rašo ir apie atsakingą sekretorių Gediminą Šliką. „Buvo labai uždaro būdo. Nepaprastai tvarkingas, visada gražiai apsirengęs...Kiek daugiau Gediminas atsiskleidė, kai Panevėžyje organizavo estradinės muzikos grupę. Dramos teatre ar kurios nors mokyklos salėje buvo surengtas ne vienas literatūros ir muzikos vakaras... Jūs vesdavote Gediminas Šlikas ir Eustachijus Aukštikalnis, pasivadinę Strakalu ir Makalu. Partinei nomenklatūrai tokie vakarai nepatiko, Strakalui ir Makalui teko nutraukti savo veiklą. Nutraukė savo darbą „Panevėžio tiesos“ redakcijoje ir G. Šlikas. Dingo kaip į vandenį ir daugiau jo sutikti neteko. Tik po 50 metų sužinojau, kad Gediminas vedė vokietaitę ir išvyko gyventi į Vokietiją.“

„Smagu buvo dirbti „Panevėžio tiesoje“ ir su Eustachijumi Aukštikalniu. Visada linksmas, nuotaikingas, šnekus, pokštų mėgėjas...Kai laikraščio puslapiuose įvedėme humoro skyrelį „Smalsutis“, jis su malonumu rašydavo satyrinius posmus, kupletus, komentarus“, – rašoma prisiminimuose.

Tačiau ilgai dirbti redakcijoje ir šis gabus vyras negalėjo, nes jo tėvai ir brolis buvo pabėgę nuo sovietų okupacijos, gyveno JAV.

„Kaipgi partinei nomenklatūrai

galėjo patikti toks „kadras“? Teko ir Eustachijui Aukštikalniui atsiveikinti su Panevėžiu“, – rašo A. Šimkūnas.

Šviesūs ir talentingi

Daugybę talentingų, šviesių žmonių Panevėžyje sutiko A. Šimkūnas. Į laikraščio redakciją nedrąsiai užsukdavo Jonas Strielkūnas, atnešdavo savo eilėraščių.

„Panevėžio tiesos“ redakcijoje dirbo Petras Naraškevičius, labai jaunas pradėjęs rašyti reportažus, apybraižas, eilėraščius. Vos 19 metų sulaukęs išleido pirmąją savo knygėlę su Stasio Krasausko iliustracijomis. Bet po karinės tarnybos jis Panevėžyje neužsibuvo, išvažiavo, tapo „Tiesos“ korespondentu.

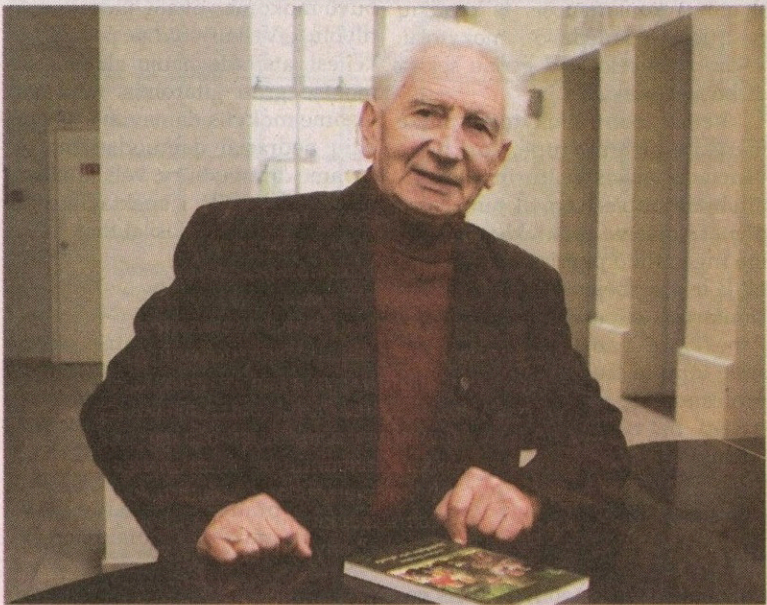
A. Šimkūnas pasakoja apie nuolat skubėdavusį žilagalvį Mykolą Karką. „Tai buvo reto nuoširdumo žmogus, apie kurį ne kartą teko rašyti „Panevėžio tiesoje“. Prisimenu, su koku užsidegimu 1960 metais M. Karkos vadovaujamas gausus saviveiklininkų kolektyvas pastatė smagią R. Planketo operetę „Kornevilio varpai“, kuri turėjo didelį pasisekimą. Po to buvo pastatyta dar ne viena operetė“, – rašoma prisiminimų knygoje.

Redakcijoje lankydavosi aktoriai Algimantas Masiulis, Bronius Babkauskas, Jonas Alekna ir kiti.

„Į redakciją dažnai užbėgdavo visada žvali ir energinga Anastazija Sučylienė, vis dažniau atnešdavo ne tik straipsnelių apie kultūrinį gyvenimą, bet ir nuotaikingų eilėraščių.“

1957 metų rudenį „Panevėžio tiesos“ redakcija surengė didelį literatūrinį vakarą, kuriame dalyvavo gausus literatų būrys, tarp jų ir jaunas poetas iš Biržų Vaidotas Spudas. Dirbant redakcijoje A. Šimkūnui teko bendrauti su šmaikščiaja rašytoja Liūne Janušyte, Motiejumi Lukšiu, Kaziu Saja, garsiuoju Matu Grigoniū ir kitais to meto šviesuoliais.

Gražų prisiminimų pluoštą knygoje pažeria žurnalistas. Bet, kaip jis rašo: „Kuo giliau į mišką, tuo daugiau medžių – šis posakis labai tinka besidomintiems istorija. Kuo atidžiau pradedu žvalgytis praeityje, tuo labiau įsitikinu, kaip mažai mes tą praeitį pažįstame.“

R. ANDRIJAUSKO NUOTRAUKA

Antanas Šimkūnas – buvęs „Panevėžio tiesos“ žurnalistas – po ilgų metų Panevėžį rado gerokai pasikeitusį.